

- vii. 3490 - 60 / 1933-34. - 1933 xii. 12. - vegyes - niszajelzés;
" 3679 - 247 / " " - 1934. vi. 16. - vegyes - szts.;
viii. 4313 - 149 / 1935-36 - 1936. ii. 4. - fételes - szts.
" 4479 - 315 / " " - " vi. 4. - kősz. - szts.

Niszajelzés, Szolnok m. 1911. vii. 14. ref.

Avatási átirat: 1122. / 1935-36.

Rep: 1936. vi. 27.

DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN TUDOMÁNYEGYETEM
 JOG ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KARA
 ÉVK: 1936 JUN. 26.
 1116 szám. Előirat: _____
 1935 — 1936 Utóirat: _____

Irálatba kiadatik :

- Dr. Bozóky Ferenc
 - " Baranyai Béla
- professzor matematik.

Debrecen 1936. június 26.

Előadásom
 1936. június 26.

Bozóky Ferenc
 Előadásom.
 1936. VII. 27.
 Baranyai Béla
 e. i. délután.

A HITELSZÖVETKEZETEK FEJLŐDÉSE
KÜLÖNÖS TEKINTETTEL
AZ ORSZÁGOS KÖZPONTI HITELSZÖVETKEZETRE
AZ O.K.H.SZERVEZETE ÉS MŰKÖDÉSE.

Irta:

Szilágyi István

jogszigorló.

A 2064

FORRÁSMUNKÁK:

Dr. Csepregi Horváth János:

A Magyar Szövetkezeti Intézmény Története. (Megjelent: Budapest, 1926. Magyar Szövetkezeti Könyvtár.)

Somlyai József:

A Városi Hitelszövetkezetek Magyarországon. (Megjelent: Budapest, 1934. TÉBE Könyvtár.)

Magyar Szövetkezeti Évkönyv. (Dr. Pártos Szilárd szerkesztésében. 1930. évf.)

Országos Törvénytár. 1875., 1898., 1920., 1927. évf.

A SZÖVETKEZETI INTÉZMÉNY FEJLŐDÉSE.

Rousseau szerint az ember el lehet társadalom nélkül is és csak a veszélyek legyőzése, a könnyeb boldogulás céljából kötöttek az emberek társadalmi szerződést, u. n. contrat socialt.

A szövetkezet, mint már a társadalmon belül lévő intézmény szintén a szükség hatása alatt fejlődött ki. Míg nem volt szövetkezet sok embernek sok szükséglete maradt kielégítetlen, mert a beszerzés a szervezetlenség miatt nagy nehézségekbe ütközött.

Lassan rájöttek az emberek arra, hogy együttesen mindenféle tevékenység terén nagyobb sikereket érnek el, mint szervezetlenül; kezdtek szövetkezni.

Gróf Széchenyi István szerint is: " Ami

egynek lehetetlen, az sokaknak könnyű".

A szövetkezés alkalmi fajai napirenden vannak az életben, de nem lehet ezeket még mintául sem választani az értékezés tárgyául választott szövetkezetekhez viszonyítva, mert ezeknek lehetőleg jogi alappal kell bírniok és lehetőleg állandósággal felruházva lenniök, hogy a gazdasági életben nyomatékkal és állandó hatással birjanak.

A szövetkezet az altruizmus alap gondolatán nyugszik, mert mint ahogy H. Müller mondja: " Ott ahol önzés és kapzsiság akár nyílt, akár rejtett alakban mutatkozik, a szövetkezeti mozgalom nem tud szilárd gyökeret verni".

Lássuk először a k ü l f ö l d i s z ö v e t k e z e t e k t ö r t é n e t é t vázlatosan. (Somlyai J. leírása alapján.)

A szövetkezetek történetében a rochdalei takácsok kezdeményezését tekinthetjük az első szövetkezetnek. Célkitűzése volt: "Tagjainak társadalmi és gazdasági helyzetét, vagyoni előnyét előmozdítani". Az általuk felállított elvek: becsületes kiszolgálás, rendes piaci árak s a tagoknak vásárlási visszatérítés, a szövetkezés alapigazságai és az altruizmus diadala. Működését ez a szövetkezet heti 10 krajcáros betétek-

kel indította meg 1844.-ben, huszonnyolc taggal és 280.- forint összeggel. 1890.-ben már 11.352 tagot számlált, 3.623.580.- frt tőkével és 477.640 frt évi nyereséggel. A rochdalei tiszta fogyasztási szövetkezet volt és mint ilyen nem elsőrendű tárgya értekezésesnek, de a szövetkezeti eszme megindításának igen szép példája lévén, ez a szövetkezet volt Anglia szövetkezeti mozgalmának is a megindítója.

Németországban pár évre a rochdalei szövetkezet megalakítása után, 1859.-ben mintegy 150 működő szövetkezet vezetője jött össze az első "Allgemeine Vereintage" alkalmából; ezek közül a szövetkezetek közül az első 1849.-ben alakult.

Az első gyűlés sok határozatot hozott, mely jelentőséggel bírt a szövetkezeti élet továbbfejlesztésére. Itt mondták ki a központi iroda fejlesztését, melyből később a "Kötélék" fejlődött ki.

Az "Allgemeine Vereinstage" üléseket ezután évről-évre megtartották és az 1865.-i stettini ülésen már arról számoltak be, hogy Olasz- és Franciaországban a "népbankok" eszméje megvalósult.

A nagy térhódítást az államhatalom nagy gyanakvással szemlélte, de az Allgemeine Vereintage

ezzel szemben szövetkezeti törvény megalkotását kívánta, hangsúlyozván, hogy a gyári munkásság körében az önsegélyen alapuló szövetkezetek minden faja szépen terjed, s az erőszakos közbelépés a fejlődést gátolja; a porosz kormány is inkább politikai okokból gyanakodott a szövetkezetekre.

A "Kötelék" vezetői szigorú ellenőrzést gyakoroltak a szövetkezetek felett és kizárással büntették azt a szövetkezetet, amelyik az alapszabályokat nem tartotta be.

A Schulze-Delitzsch rendszerű szövetkezetek száma 1874.-ben 3936 volt.

/:Schulze-Delitzsch rendszeréről és a másik nagy szövetkezeti vezér működéséről: Raiffeisen-ről külön fejezet szól:/

SCHULZE-DELITZSCH SZÖVETKEZETI RENDSZERE.

Schulze-Delitzsch a szövetkezeti intézménynek egyik mintarendszerét állította fel és a magyarországi szövetkezetekre is hatással volt.

Schulze-Delitzsch Szászországban Delitzsch város polgármestere volt: innen vette második ne-

vét.

1847.-ben Németországban nagy szárazság volt, aminek eredményeképpen inség köszöntött be. Ekkor Schulze-Delitzsch egy jótékonyági egyeslet vezetését vette a kezébe, amely gabonát vásárolt nagyban, amit azután fel is dolgoztatott és a népet így látta el kenyérrel.

Az akció sikerrel járva, az eredményen felbuzdulva 1849.-ben temetkezési és betegsegélyezési egyesületet, majd az asztalosok és cipészek részére anyagbeszerzési társaságot alakított; tehát szövetkezetet létesített. Ezek a szövetkezetek az alapjai a német szövetkezeti rendszernek; anyagot nagy mennyiségben vásároltak be és adták tagjaiknak. A terv szerint ha hitelbe is kaphatnak, felvehetik a versenyt a gyárosokkal. Mivel társaság vásárolt hitelbe, az anyagkereskedő biztosítva érezte magát azáltal, hogy minden egyes tag minden vagyonával felelős volt.

Schulze-Delitzsch tehát a tagok egyetemleges felelősségét tette a szövetkezeti rendszer alapjául, aminek folytán nemcsak áruhitelt, hanem kölcsönpénzt is kapott a társaság.

A szövetkezet 8 %-kal adta drágábban az anyagot, mintahogy vette, de még így is nyertek a

vevők. A nyereségből a kölcsön kamatait, az üzleti költségeket fedezték és tartalékalapot létesítettek.

Az olcsó beszerzés mellett sem tudták visszafizetni a kisiparosok a feldolgozott anyag árát, amíg a kész munkáért a rendelő nem fizetett. Emiatt Schulze-Delitzsch előleg-egyesületet alapított jótékonyági alapon, de mivel ezek nem jártak sikerrel, átszervezte őket a tagok egyetemleges felelőssége alapján; üzletrészek voltak, amelyeknek pontos befizetését megkövetelte és osztalékot is adott, ami a tagok tőkeképződését segítette elő.

Schulze-Delitzsch szövetkezeti könyvet is adott ki, amelyben a szövetkezeti vezéreket ismerteti.

Az 1859.-ben összehívott kongresszuson a szövetkezetek közös érdekeinek megvédése végett egy szövetkezeti központot alakítottak "Általános Kötelék" címmel.

RAIFFEISEN SZÖVETKEZETI RENDSZERE.

Raiffeisen szövetkezeti rendszere rész-

ben alapja a magyar szövetkezeti rendszernek és mint ilyenről meg kell emlékeznünk.

Raiffeisen tevékenységének oka ugyanaz az volt, mint Schulze-Delitzsché. Eleinte Raiffeisen is segélyeket adott és csak 1860.-ban Helderdorfbán alakított egylete foglalkozott kölcsönzésekkel. Raiffeisen elégségesnek tartja az egyetemleges felelősséget és nem kíván üzletrészeket; ha vannak is ilyenek ezek csekély összegűek.

Raiffeisen a szövetkezetek úgy látta el pénzzel, hogy a tagok együttes aláírására a bankoktól kölcsönt vett fel és ezeket adta ki a saját tagjainak gazdaságaik javítása céljából.

Schulze-Delitzsch ugyanezt a módot utánozta azzal a különbséggel, hogy ő külön szövetkezeti bankot alakított és onnan vett pénzt kölcsön tagintézetei számára.

A Raiffeisen-féle szövetkezetek egy község területére alakultak csak, aminek oka az, hogy az egy községben lakók jobban ismerik egymás hitelképességét, amin azután magának a szövetkezetnek a hitelképessége is alapul. A kölcsönök kötelezvényre adatnak és hosszulejáratauk mezőgazdasági üzem természetének megfelelően egy, vagy fél évesek.

Osztalékot ezek a szövetkezetek nem ad-

nak. A felesleges nyereséget jótékony célra fordítják.

E szövetkezetek nevezetes vonása az, hogy a főszövetkezet mellékszövetkezeteket alakít tagjai részére, mégpedig beszerzési, elárusító és értékesítő szövetkezeteket. Emellett gazdaköröket szervez, hogy ezáltal is előmozdítsa tagjai boldogulását. A vezetők, a pénztárnok és könyvelő kivételével fizetést nem kaptak.

Elszaporodva e szövetkezetek központokat szerveztek és kongresszusokat tartottak.

+++++

Főkülönbség a kétféle szövetkezeti típus között, hogy míg Schulze-Delitzsch elvei a városi lakosság körében találtak termő talajra, addig Raiffeisen a falusi lakosságot szervezte meg. Schulze a "népbankok", Raiffeisen a mezőgazdasági hitel-szövetkezetek élén járt. Schulze liberális, Raiffeisen konzervatív oldalról csoportosította hiveit.

A két irányzat vezetői között élénk vita fejlődött ki, mert féltették munkásságuk eredményét, azonban ezek a viták csak használtak a szövetkezeteknek, mivel mindegyik tábor igyekezett rendszerét

minél tökéletesebben kiépíteni. A Schulze-féle népbankok városi jellege mindinkább kidomborodva, a két irányzat két elkülönülő területen szépen fejlődött.

A MAGYAR SZÖVETKEZETEK TÖRTÉNETE.

A szövetségi intézmény magyarországi fejlődésének történetét három korszakra osztjuk Cs Horváth János elgondolása alapján.

I.

Az első korszak tart a bizonytalan kísérletek korától 1867.-ig.

A középkori céh-intézmény hasonlatosságát mutat a szervezetekkel, mégsem az, mert kényszer és hatalmi szó alapján állt és a szövetségi szabadság hiányzott nála.

A céhek szövetségi tevékenysége az ipa-

ri üzletvitelben merült ki, mint az áruk közös beszerzése, esetleg közös műhelyek, közös árucsarnokok felállítása. Mindazonáltal a céhek ez alapon utmutatásul szolgálhatnak ipari szövetkezetek számára.

A biztosítási szövetkezeti gondolat csiráját hordozzák magukban a céhek betegsegélyezési és temetkezési alapjai.

Hasonlók a bányatársulások, amelyek a munkaképtelen tagokat segélyezték, az elhunyt tagok özvegyeiről és árváiról gondoskodtak, de ezek is kényszer egyesülések voltak.

Csak a múlt század elején jelenik meg a szabad egyesülés, helyesebben szövetkezés első, modern alakja Magyarországon 1807.-ben: a "Révkomáromi cs. kir. Szabadalmas Hajózásbiztosító Társaság" címmel, amelyet Ferenc király engedélyezett 1808.-ben.

A társaság célja az volt, hogy a Dunán és mellékfolyóin uszó hajókat az alapszabályokban felsorolt balesetek bekövetkezése esetében a megállapított díjszabás szerint kármentesítse.

Az ügyeket az igazgató intézte két titkát, pénztáros és irnok segítségével.

A tagok vagyonuk egyrészét pénzben oda-

adták és ebből létesült a társasági vagyon. A társaság azután hajókkal szállítást végeztetett a Dúnán a közös vagyon árán és ha nyereség volt, azt egymás között felosztották.

(1846-ben kénytelen volt ez a társaság részvénytársasággá alakulni, mert kevés volt az alaptőkéje.)

Ezután sokáig nem alakult semmiféle szabad egyesülés, legfeljebb a szőlőmivelők és pesti majorosok temetkezési egyletét említhetjük meg 1814-ből és 1823-ból.

Az 1840-es években indul meg a reform eszmék hatása alatt a szövetkezés erősebb iramban. A mozgalmat a "Marosszéki Kölcsönös Tűzkármentesítő Társaság" indítja meg 1839-ben, melyet Sófalvy József mérnök alakított osztrák mintára. Székhelye Marosvásárhely volt. A társaságnak külön hivatalnokai nem voltak. A tisztségeket az alkirálybirák, jegyzők stb. látták el ingyen. Az egyesülő tagok akkor fizettek, ha valamelyiket tűzkár érte. A kár összegét a tagok vagyonuk arányában osztották fel. Az önsegélynek igen szép esete volt ennek a társaságnak a működése.

Ezután több ilyen társaság is keletkezett Erdélyben.

Magyarországon is alakultak ilyenek: a "Tisza melléki Tűzbiztosító Társaság" 1847-ben Miskolcon, a "Pesti Jégverés Elleni Társaság" és az "Erdélyi Jégbiztosító Társaság" 1843-ben.

A polgári és munkás betegsegélyző, temetkezési egyesületek is szaporodtak, mint pl. a pesti "Szatócsok Temetkezési Egyesülete". Felvételi díja 30 krajcár volt.

1844-ben Brassóban a szász tisztviselők alakítottak egy szövetkezetet osztrák mintára, a "Brassói Általános Nyugdíjintézet" címmel.

Az eddig említett szövetkezések nem takarékpénztári jellegűek, nem hitelszövetkezetek voltak.

Az első takarékpénztár, mely elsősorban a városi kis emberek érdekeit szolgálta szövetkezeti formában a "Brassói Általános Takarékpénztár" 1836-ból, mely alkalmat adott az iparos segédeknek, napszámosoknak, hogy keresményük egy részét itt elhelyezzék, amivel ezeket takarékosagra szoktatta. A betevők azután betéteiket felhasználhatták iparos műhelyek nyitására, üzemük javítására, kiházasításra stb.

A falusi kis emberek számára 1839-ben alakult egy szövetkezet: "Pesti Hazai Első Takarékpénztár".

pénztár Egyesület". Alapító és gyámolító tagjai voltak, - ahogy akkor a pártoló tagokat nevezték - s ezek pestmegyei birtokosok voltak. Az alapító tagok 100.- pengőforintos üzletrészeket jegyeztek, de kölcsönöket nem vettek igénybe. A gyámolító tagok pedig adományokban részesítették az egyesületet. Betétek elfogadására és kölcsönök nyújtására terjedt ki az üzletkör. Kölcsönöket leginkább parasztgazdáknak nyújtottak 60.- P-t meg nem haladó összegben, hogy megmentsek őket az uzsorásoktól és lehetővé tegyék gazdaságaik javulását. 1845-ben ez a szövetkezet is átalakult részvénytársasággá.

Iparszövetkezeti céllal alakult Kossuth Lajos Védegylete, amely az ország piacát akarja biztosítani a belföldi iparcikkek számára. A Védegylet 10 forintos üzletrészeket bocsátott ki, alakilag tehát tiszta szövetkezeti társaság. A fogyasztási és értékesítő szövetkezetek közé lehetne sorozni, mert a hazai iparcikkek beszerzésére és vásárlására volt szervezve. Célja volt még az is, hogyan lehetne az ipart pénzzel támogatni. Vidéki fiókokat alakított, de ezeket a központból irányította.

A német Schulze-Delitzsch-féle szövetkezetek mintájára alakultak az 1850-es években szö-

vetkezetek, mint pl. a "Kolozsvári Kisegítő Péz-tár", azonban egyik fontos Schulze elv: az egyetemleges felelősség ki volt zárva ezeknél az intézeteknél. Mégis ezzel elkezdődik a rendszeres hitelszövetkezetek alakulása: "Medgyesi Takaréék és Előleg Egylet" 1862-ban, majd ugyanebben az évben a segesvári, nagyszebeni, szászrégeni egyletek. A tagok felelőssége háromszoros, csak a Nagyszebeni Előleg Egylet-nél volt egyetemleges felelősség; így ez az első valódi Schulze-Delitzsch-féle szövetkezet Magyarországon.

A kisbirtokosok megsegítésére alakult 1863-ban "Magyar Földhitelintézet". Alapító tagjai nagybirtokosok voltak és csak az általuk befizetett összeg erejéig vállaltak felelősséget. Önkéntes és kölcsönös jótállás elvére fektetett egyesület volt ez.

Sok fogyasztási és biztosító szövetkezet is alakult. Mindezek az intézetek azonban önállóan működtek és nem álltak központ irányítása alatt.

A vidéki és országos központok szervezését a Csengery-féle "Népbank" és ezzel összekötött takarékpénztár terve foglalja magában. A tervezet célja az volt, hogy a kisbirtokos személyi hitelét kifejtse, hogy ne essenek ezek az uzsura

áldozatául.

II.

1867-ben az önkényuralom megszűntével kezdődik a szövetkezeti szabadság korszaka.

Meg is alakult mindjárt 1868-ban az "Első Magyar Általános Tisztviselő Egylet" a tisztviselők anyagi és szellemi érdekei előmozdítása céljából.

Az iparosok, kereskedők is létesítettek szövetkezeteket a Fővárosban: "Első Pesti Segélyző Egylet" , "Pesti Segélyegylet" stb.

1884. évi ipartörvény kitüzi a célt az ipari szövetkezetek alapítására, de ezek segélyhiján nem tudtak megvalósulni, csak erős küzdelem után jött létre az "Ipartársulati Hitelintézeti Bank" , melyben a szövetkezeti országos központosítás megvalósult.

A szövetkezeti eszme fejlődésének óriási károkat okozott, hogy a csalók látszólag felkarolták a szövetkezeti ügyet és korcsmai "Asztaltársaságok" és egyéb ehhez hasonló szövetkezetek alakultak, amelyek azután az egyeseket megkárosították.

Szükségessé vált a szövetkezetek ügyének rendezése, mely több miniszteri rendelet után a kereskedelmi törvény: 1875:XXXVII tc. XI címében nyert elintézést.

A szövetkezeti törvény hatása alatt elkezdődött az addigi szövetkezetek alapszabályainak átalakítása. Az alapszabályokat a törvényszéknek kellett bemutatni és ezek csak jogi szempontból vizsgálták azokat felül, de tanácsadóként, támogatólag nem működtek; ennek eredménye az lett, hogy a szövetkezetek számának szaporodása csökkent.

A mezőgazdasági érdekeltségek a sok kis egyesületet és magát az 1879:XXXIX tc. alapján felállított "Kisbirtokosok Országos Földhitelintézet"-ét sem találták kielégítőnek, bár ennek célja az, hogy a kisbirtokosoknak olcsó hitelt szerezzen és ecélből központi pénzügyintézetet állít fel és ország-szerte előlegegyletek, azaz hitelszövetkezetek alakítását veszi tervbe. Az országos szövetkezeti tervet alaprajza tehát meg volt, de a kisbirtokosok hiteligényeit nem tudta kielégíteni, mert az előlegegyletek hálózatát nem sikerült kiépíteni, mivel a talaj nem volt előkészítve a kisgazdaközön-ség és általában a társadalom lelkében.

Az 1879.-i székesfehérvári mezőgazdasági

kongresszuson egyik felszólaló azt javasolta, hogy a kormány a németországi hitelügyeket tanulmányoztassa és ezeknek eredményét a mi hazai viszonyainkra alkalmazza. A kongresszus ezt az indítványt nem fogadta el, de tény az, hogy a hitelszövetkezeti eszmére felhívta a kormány figyelmét és a szövetkezeti gondolat a kongresszus hatása alatt társadalmi térre terelődött. Az 1885.-i nemzetközi gazdakongresszuson Károlyi Sándor gróf is azt a kijelentést tette a szövetkezeti ügyre, hogy: "a haladás legkiválóbb előmozdítója a szövetkezeti szellem terjesztése lesz".

A hitelszövetkezeteken kívül meg lehet említeni a különféle fogyasztási-, tej-, és pinceszövetkezeteket, amelyeknek a fejlődése minden irányban megindult.

A hitelszövetkezetek már az 1880-as évek elején az Alföldön is kezdtek terjedni. Így 1881-ben Szolnokon a szövetkezeti "Kölcsönös Segélyző Szövetkezet". Nevezetes a "Debreceni Kölcsonös Segélyző Egylet", amely 1883-ban alakult és ma is egyike a legnagyobb, legéletképesebb hitelszövetkezeteinknek.

III.

A harmadik korszak a megalapozás időszaka.

Figyelman kívül hagyva a különböző alappal bíró és célu szövetkezetek tárgyalását, annyit kell a harmadik időszakról megemlítenünk, hogy az időszak jellegét a kisbirtokosok falusi szövetkezetei adják meg, bár az ipari szövetkezetek sem veszítették el jelentőségüket. Különösen Baross Gábor kereskedelemügyi miniszter táplálta állami kölcsönökkel az ipari szervezkedést, az mégis sok tekintetben a kísérleti stádiumban maradt.

Ebben a korban kell különbséget tennünk keresztyén és zsidó szövetkezetek között; de ez utóbbiak a korszak végén eltűntek, lévén mostmár a szövetkezet keresztyén jellegű intézmény.

A jelenlegi magyar szövetkezeti rendszer részben a Raiffeisen-féle szövetkezetekben uralkodó elveken nyugszik és elsősorban a gazdaosztály igényeihez alkalmazkodik.

Elsősorban említendő a " Pest-Pilis-Solt-Kiskunmegyei Hitelszövetkezet", röviden Pestmegyei Hitelszövetkezet, 1886-ban alakult. Célja: a megyei

mezőgazdasági és ipari érdekek előmozdítása anyagi és erkölcsi tekintetben, különösen a községi mezőgazdasági és ipari hitelszövetkezetek létesítése és támogatása útján.

Meg volt tehát a központ, denem volt hozzá vidéki tagszövetkezet. Ezek alakítása céljából körlevelet intézett a megyei hitelszövetkezet a megye lakosaihoz, ismertetve a célt és támogatást ígérve az alakuló szövetkezeteknek. Így terjeszkedett lassan az intézet. Az egész országra való kiterjeszkedés céljából 1887-ben körlevelet intézett a várme gyei Gazdasági Egyesületekhez az igazgatóság, az intézet megalakításáról és működéséről tájékoztatást nyújtva.

Először hasonló példa követésére buzdította a megyéket, de a körlevél nem ért célt, így az országosítást magának a Pestmegyei Hitelszövetkezetnek kellett volna megkezdenie, de nem volt hozzá pénze.

Sok utánjárás után végre 1899-ben dr. Wekerle Sándor pénzügyminiszter kijelentette, hogy hajlandó a szövetkezetek országosítási akcióját 600.000.- korona állami kölcsönnel támogatni.

Ezután alakította meg dr. Hajós József a Pestmegyei Hitelszövetkezet vezérigazgatója Nagyka-

kapon, Ung megyében a hitelszövetkezetet, amely első az országosítási akcióban. A folyamat megindult és 1893. év végén Pest megyén kívül 83 községben 68 szövetkezet állott fenn.

Ezután a Pest-megyei Hitelszövetkezet mintájára több megyében is alakult központ, mint a "Borsodmegyei Központi Hitelszövetkezet", a "Torontálmegyei Központi Hitelszövetkezet", de országos jelentőségre nem tettek szert.

Hogy a Pestmegyei Hitelszövetkezet tagjait pénzzel támogathassa, egyezményt kötött a "Pesti Hazai Első Takarékpénztár" - ral, melyszerint a Pestmegyei Hitelszövetkezetet teljesen átszervezték és az új cég neve: "Hazai Szövetkezetek Központi Hitelintézete" , melybe a Takarékpénztár 4000.- db 200.- koronás alapítói üzletrésszel lépett be és a visszleszámitolási hitel 6.000.000.- koronában allapittatott meg; így állott elő megfelelő összegű tőke az intézetnél tagjai támogatására. A jogviszony a központi és vidéki szövetkezetek között egyébként maradt a régiben. Két szövetkezeti törvény után(1893-ban és 1894-ben)változott csak a helyzet.

1898. év februárjában az igazságügyminisztériumban összeült egy szaktanács, amelyen résztvett gróf Károlyi Sándor is a Hangya-Szövetkezet megal-

pitója és résztvettek általában a szövetkezeti eszme vezérférfiai, kik felszólaltak, de véleményük ellenére immár a harmadik javaslat nem a létező viszonyokból indul ki, hanem a kereskedelmi törvény egyes hiányait iparkodik javítani, illetve pótolni és önálló központot akar létesíteni.

A javaslat 1898. évi április hó 13. napján a törvényhozás elé kerül és a vita során egy új határozat vétetett be, hogy " a hitelszövetkezeteken kívül más célú gazdasági és ipari szövetkezetek is alakulhatnak és átalakulhatnak". Ezt a szabályt az 1920:XXX tc. 2. §-a hatályon kívül helyezte, amennyiben kimondja, hogy gazdasági és ipari szövetkezetek ezután csak az Országos Központi Hitelszövetkezet közreműködésével és csakis ennek kötelékében alakulhatnak.

A törvényt, mint 1898:XXIII tc.-et hirdették ki és életbelépett 1898. évi július hó 16. napján.

A törvény alapján a mezőgazdasági és ipari szövetkezetek egy központ kötelékébe kerültek, amit az iparosok nem akartak, mer hiszen addig is volt kísérlet az egyesítésre, mely irányban az első lépést a kereskedelmi miniszter tette 18.597/1896. számú leiratával, de az egyesítés nem sikerült, mert

az iparosok budapesti értekezletének kiküldöttei azt a kijelentést tették, hogy akisiparosok szövetei részére külön intézet szervezendő. Ez a vágy nem valósulván meg, az iparosok lemondtak a központi intézet alakításáról, amíg a IV. ipartestületi kongresszus dönt ebben a kérdésben; a kongresszuson nem sikerült döntésre vinni a dolgot és azután jött az említett törvény. Előadás sorozattal az Országos Iparegyesületben lecsilapították a zugolódo iparosokat, ugyhogy a budapesti cipész iparostestület elhatározta, hogy a közös központ kötelékében hitelszövetkezetet fog alapítani.

Ezalatt a Hazai Központi Hitelintézet továbbfolytatta működését.

1898. év augusztusában megjelent a pénzügyminiszter felhivása az ORSZÁGOS KÖZPONTI HITELSZÖVETKEZET alapító üzletrészeinek jegyzésére és az alapító közgyűlés 1898. évi december hó 4. napjára való kitűzésére.

Alapító tag bárki lehetett, aki egy, vagy több ezer koronás alapító üzletrészt jegyzett; így a m. kir. Államkincstár 1.000.000.- koronát, a Budapesti Takarékpénztár és az Országos Zálogkölcson Rt. 400.000.- - 400.000.- koronát, a Magyar Földhitelintézet 200.000.- koronát, a Magyar Általános

Hitelbank 100.000.- koronát és ugyanennyit a Magyar Ipar -, és Kereskedelmi Bank stb.

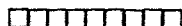
Az Országos Központi Hitelszövetkezet alakuló közgyűlése 1898. évi december hó 4. napján össze is ült és a közgyűlés a központ cégét így állapította meg: "Az 1898:XXIII tc. alapján alakult Országos Központi Hitelszövetkezet". (Röviden O.K.H.) Elnökké a király Széchenyi Sándor grófot nevezte ki és a többi, törvény értelmében kinevezendő tisztviselőket is kinevezte a kereskedelemügyi miniszter. Az üresedésben maradt 6 igazgatósági tagsági helyet a törvény értelmében belépő szövetkezeteknek, mint rendes tagoknak tartották fenn választásra, ami meg is történt az 1900. év márciusában összehívott közgyűlésen.

Meg volt ismét a központ, mint 1886. évben a Pestmegyei Hitelszövetkezet felállításakor, de most sem volt szervezetébe tartozó intézet. Kénytelen volt az O. K. H. a Hazai Központi Hitelszövetkezethez fordulni. A tárgyalások megindultak, bár a Hazai Központi Hitelszövetkezet igazgatósága 1898. évi október hó 13. napján tartott ülésén kimondta, hogy önálló működését folytatni fogja. A tárgyalások eredménye az lett, hogy a Hazai Szövetkezetek Központi Hitelszövetkezete átadta és az O. K. H. átvet-

te az előbbi kötelékébe tartozó szövetkezeteket, így az O. K. H. megkezdhette alakítási akcióját, amennyiben minden szövetkezetet át kellett szervezni és alapszabályait módosítani. Ez két év alatt megtörtént és a Hazai Szövetkezetek Központi Hitelszövetkezete 1900. évi március hó 18. napján tartott közgyűlésén kimondta felszámolását.

Az átalakuló szövetkezetek közgyűlésének el kellett fogadnia az O. K. H. minta-alapszabályait akként, hogy cégükbe felvették: "mint az O.K.H. tagja" toldást és el kellett fogadnia az ötszörös felelősséget, bár némi eltérés megengedhető volt.

Az alakítás, illetve átalakítás eredményeként 1899. évben 712, 1900. évben 964 szövetkezet állott az O. K. H. kötelékében.

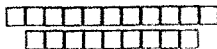
A SZÖVETKEZETI TÖRVÉNY.

Mielőtt a hitelszövetkezetek tárgyalására áttérnék, a törvény alapján világítva meg a kérdést, pár szót említek a szövetkezeti törvényről általában.

Az 1898:XXIII tc. két részből áll. Az első részben a kereskedelmi törvénytől eltérő szövetkezetekre vonatkozó intézkedések vannak.

A második rész az O. K. H. szervezetével és működésével foglalkozik.

E törvény alapján alakult szövetkezetek az O. K. H. anyagi és szellemi támogatását élvezik és viszont az O. K. H. kötelékébe tartozó szövetkezetek csak a központból vehetnek kölcsönt igénybe. Rendszeres ellenőrzés alatt állanak, úgy az O. K. H., mint a tagok adó- és illetékmentességben részesülnek. A kereskedelmi törvény szerint a tagok az alapszabályokban megállapított módon felelősök, míg e törvény szerint legfeljebb üzletrészüket ötszöröseig.

A HITELSZÖVETKEZETEK ALAKÍTÁSA.

Az 1875:XXXVII tc. 223. §-a szerint szövetkezetnek meg nem határozott számú tagokból álló azon társaság tekintetik, amely tagjai hitelének, keresetének, gazdálkodásának közös üzletkezelés mellett, illetőleg a kölcsönösség alapján való előmozdítására alakul.

Az általános meghatározáson belül elhelyezhető bármilyen célú és tárgyú szövetkezet, csak a törvény által előírt feltételeknek megfelelően.

A Kt. 224. §-a szerint megalakultnak tekintendő a szövetkezet:

- 1) ha a társasági alapszabályok létrejöttek,
- 2) ha a társaság a kereskedelmi cégjegyzékbe bejegyeztetett.

Egyes tagok belépése a társaságba írásbeli nyilatkozat alapján történik.

Gazdasági és ipari hitelszövetkezet meg-

alakulásához közelebbi feltételeket kíván az 1898: XXIII tc. 2. §-a, melyszerint gazdasági és ipari hitelszövetkezet csakis közigazgatási hatóság, nyilvános testület (gazdasági egyesület, kereskedelmi- és iparkamara, ipartestület) vagy az O. K. H. közreműködésével alakulhat.

Ugyanis az 1898:XXIII tc. II. cím 48.§-a értelmében keletkezett, vagy átalakult gazdasági és ipari hitelszövetkezetek ügyének előmozdítására és hiteligényei kielégítésére Budapesten Országos Központi Hitelszövetkezet állittatik fel.

A hatóság arra ügyel fel, hogy a törvény rendelkezései megtartassanak és a törvény rendelkezésének megfelelőleg alakuló szövetkezet alakulásánál közreműködését meg nem tagadhatja.

A tagok belépése a s z ö v e t k e z e t m e g a l a k i t á s a végett a szövetkezet alapszabálytervezetének sajátkezű aláírása által történik; ha a belépő irni nem tud, két tanu igazolja irásbelileg, hogy az alapszabályokat a belépőnek anyanyelvén megmagyarázták. Az alapszabályokba fel kell venni: (a K.T.szerint)

- 1) a szövetkezet cégét és székhelyét,
- 2) a vállalat tárgyát,
- 3) a szövetkezet tartalmát,

- 4) a tagok belépésének feltételeit és esetleg azok kiválására vonatkozó különös határozatokat,
- 5) az egyes tagok részesülési arányát, illetőleg azok üzletrészeit és ezen részek képződésének módját,
- 6) azon elveket, melyek szerint a mérleg készítésének és megvizsgálásának történnie kell,
- 7) a nyereség, vagy veszteség kiszámításának és az egyes tagok között felosztásának módozatait,
- 8) az igazgatóság szervezetét, mikénti választásának módját, annak hatáskörét és működésének idejét,
- 9) a felügyelő bizottság szervezetét és működésének idejét,
- 10) a cégjegyzés módját,
- 11) a közgyűlés mikénti összehívását, megtartásának helyét és idejét, hatáskörét, tárgyalási rendjét, a határozatok hozatalának módját és annak megállapítását, hogy mi történjék az esetben, ha az összehívott közgyűlés határozatképes nem volt,
- 12) a tagok szavazati jogát és ennek mikénti gyakorlását,
- 13) a szövetkezet hirdetményeinek mikénti közlését,
- 14) annak megállapítását, hogy a tagok a társaság kötelezettségeiért korlátlan, vagy korlátolt felelősséggel

tartoznak-é és ha ez utóbbi esetben a felelősség a törvényben meghatározott mértéken túl terjesztetik ki, ezen felelősség terjedelmét,

Fel kell venni a gazdasági és ipari hitelszövetkezeteknél az 1898:XXIII tc. 4. §-a szerint hogy:

15) a szövetkezet szövetkezeti üzletét nem tagokra nem terjeszti ki, (takarékbetéteket azonban nem tagoktól is elfogadhat, ilyeneket más intézetnél is elhelyezhet és hitelt nem tagoktól is nyerhet.)

16) az egyes tagoknak nyújtható hitel legmagasabb összegét és a hitelnyújtás feltételeit.

Az alakuló közgyűlést a közreműködő hatóság, testület, vagy az O. K. H. kiküldöttje vezeti.

Határozatképességhez legalább tizennégy aláíró jelenléte szükséges.

Mindegyik tagnak egy szavazata van. Érvényes határozathoz a jelenlévő tagoknak általános szótöbbsége szükséges.

Az alapszabályokat, az alakuló közgyűlés jegyzőkönyvét és a cégbejegyzési kérvényt a közreműködő hatóság, testület, O. K. H. kiküldöttje is aláírja.

A cégbejegyzési kérvényben, a cégjegyzékben és a bejegyzés közzétételében világosan kiteen-

dő, hogy a szövetkezet a jelen törvény (1898:XXIII tc.) értelmében alakult.

Az alapszabályok a tagok névjegyzékével együtt a kereskedelmi névjegyzékbe bevezetés végett azon törvényszéknél, amelynek kerületében a szövetkezet székhelye van bejelentendők.

A szövetkezetek ezután is kötelesek tag-névjegyzéket vezetni, azonban az 1925:VIII tc. 52. §-a szerint, ha a tagok száma a tizezret meghaladja csak minden ötödik évben kell a névjegyzéket a törvényszékhez beküldeni.

Központi hitelszövetkezet csak akkor jegyezhető be a kereskedelmi cégjegyzékbe, ha legalább 1.000.000.- korona (ma ennek pengő-alapja) névértékű alapítványi üzletrész jegyeztetett és befizetett.

A szövetkezet az alapszabályok bemutatásával egyidejűleg igazolni tartozik, hogy az igazgatóság és felügyelő bizottság megválasztatott.

A beadványt az igazgatóság tagjai az illetékes törvényszéknél sajátkezűleg aláírni, vagy hitelesített alakban benyújtani tartoznak.

A szövetkezet a kereskedelmi cégjegyzékbe történt bevezetés és kihirdetés előtt létezőnek nem tekintetik.

A SZÖVETKEZET TAGJAI.

A szövetkezetbe csak olyan teljeskoru egyén léphet be, aki a szövetkezet kerületében lakik és vagyona fölött szabadon rendelkezik.

A szövetkezet tagja jogi személy is lehet.

A központi hitelszövetkezet tagjai:

- 1) Alapító, vagyis oly tagok, akik a központi hitelszövetkezet alaptőkéjéhez egy, vagy több alapítványi üzletrésszel járulnak.
- 2) Rendes tagok, vagyis oly gazdasági és ipari hitelszövetkezetek, melyek a jelen törvény rendelkezéseinek megfelelnek és az O. K. H.-be belépnek.

A tagok jogviszonyai.

1) Az alapító tagok az O. K. H. kötelezettségeiért csak alapítványi üzletrészeik erejéig felelősek; másrészt az O. K. H. vagyonában csak annyiban részesülnek, hogy üzletrészeik alapszabályszerinti visszafizetését s a nyereségből legfeljebb

évi 4 % osztalék kiszolgáltatását követelhetik.

A tiszta nyereségből ugyanis 10 % a tartalékalapra, további 10 % a kötvények külön biztosítéki alapjára, a fennmaradó összeg az alapítványi üzletrészek osztalékára fordítottatik.

A szavazati jogukat és azok gyakorlásának módját az alapszabályok állapítják meg.

Az általuk jegyzett alapítványi üzletrészek visszafizetésével tagságuk megszűnik.

2) Rendes tagok az O. K. H. tartozásaiért üzletrészeik névértékének ötszöröséig felelnek. Az O. K. H. nyereségből üzletrészeik után a közgyűlés által meghatározandó, de legfeljebb 4 % évi osztalékban részesülnek, mely csak akkor fizethető ki, ha az üzletrész teljesen befizettetett. Az osztalék kifizetésére csak a tartalék alapkötvények biztosítéki alapja, alapítványi üzletrészek osztalékának kifizetése után kerül sor.

A tagok kiválása.

A rendes tagul belépett szövetkezet az O. K. H.-ből csakis közgyűlési határozat alapján léphet ki.

A felmondási időt az O. K. H. alapszabályai határozzák meg, de egy évnél hosszabb idő nem

állapítható meg.

Az alapszabályok határozzák meg, hogy az O. K. H. milyen feltételek mellett zárhat ki valamely szövetkezetet.

Az O. K. H. kötelékébe tartozó szövetkezetek más szövetkezettel csak az O. K. H. igazgatóságának engedélyével és az ezáltal kiküldött szakértő vagyonbecslése alapján egyesülhet.

Ha az O. K. H. kötelékébe tartozó szövetkezet a befizetett üzletrészek tőkeösszegének felét elvesztette, az O. K. H. igazgatóságának jogában áll a szövetkezetet feloszlatni, felszámolását elrendelni s a felszámolókat kinevezni.

Ezt a körülményt a cégjegyzék bíróságnál be kell jelenteni.

Ha a kilépő, vagy kizárt szövetkezet az O. K. H.-tel szemben tartozási viszonyban van, az O. K. H. a fedezetlen tartozás azonnali kifizetését, vagy biztosítását követelheti.

CSŐD.

Ha az O. K. H. kötelékébe tartozó szövetkezetre nézve a csődnyitás feltételei forognak fenn, a csőd elrendelését az O. K. H. igazgatóságá-

is kérheti s az kérelmére tárgyalás nélkül rendelendő el.

Ha másnak a kérelme folytán a csődnyitás tárgyalás alá rendeltetik, arra az O. K. H. igazgatósága is megidézendő.

Az O. K. H. igazgatósága jogosítva van a kirendelendő tömeggondnokot javaslatbahozni és vele díjazása iránt megállapodásra lépni.

Az O. K. H.-nek a kötelékébe tartozó szövetkezetek ellen fennálló követelése erejéig az illető szövetkezetnek egész ingó vagyonára végrehajtás, vagy csőd esetében minden más törvényes elsőbbséggel nem bíró követelést megelőző kielégítési joga van. Jogában áll magát követelésére nézve az adós szövetkezet által, vagy részére az O. K. H. birtokába bármikor és bármily célból bocsátott pénzekből, váltókból és értékpapirokból minden tulajdon- és elsőbbségi igényre való tekintet nélkül s bírói felhatalmazás, vagy közbenjárás nélkül az általa legalkalmasabbnak talált módon kielégíteni.

AZ O. K. H. EGYÉB JOGOSITVÁNYAI.

Az O. K. H.-nek a kötelékébe tartozó

szövetkezetek ügykezelésére nézve ellenőrzési és felügyeleti joga van, módját az alapszabályok határozzák meg.

Az 1920:XXX tc. 21. §-a szerint az O. K. H. felülvizsgálati jogát a működő és semmiféle kötelékbe nem tartozó szövetkezetekre is kiterjeszti. Ezzel a joggal azonban nem él teljes mértékben.

Midőn a felügyelő bizottság a közgyűlést összehívja, erről az O. K. H. igazgatóságát azonnal értesítenie kell. (Összehívandó a közgyűlés, ha a felügyelő bizottság a törvénybe, alapszabályokba ütköző intézkedéseket, vagy a szövetkezet érdekeit sértő mulasztásokat, vagy visszaéléseket tapasztal.)

Jogában az O. K. H. igazgatóságának az illető szövetkezet igazgatóságát, vagy egyes tagjait a közgyűlés megtartásáig felfüggeszteni s az ideiglenes ügykezelés iránt intézkedni.

A rendes tagul belépett szövetkezet addig, amíg az O. K. H. tagja, alapszabályait csak az O. K. H. igazgatóságának jóváhagyásával módosíthatja. Ennek igazolása nélkül az alapszabály módosítása kereskedelmi cégjegyzékbe be nem jegyezhető.

Az O. K. H. igazgatósága állapítja meg a kötelékébe tartozó szövetkezetek általános üzleti feltételeit s határozza meg, vajjon elfogadhatnak-e

takarékbetéteket és ha igen, milyen mértékben és módzatok mellett.

Az O. K. H. igazgatóságának engedélye szükséges ahhoz, hogy az O. K. H. kötelékébe tartozó szövetkezet harmadik személytől kölcsönt vehessen fel.

SZERVEZET ÉS FELÜGYELET.

Az O. K. H. igazgatósága áll: egy elnökből, két alelnökből és 12 tagból, amely utóbbiak közül az állam alapítói üzletrésze alapján kettőt a pénzügyminiszter, négyet a többi alapító tagok, hatot pedig a rendes tagul belépett szövetkezetek választanak az alapszabályokban meghatározott időre.

Az elnököt az államfő, az alelnökök közül egyiket a kereskedelemügyi miniszter, a másikat a földművelésügyi miniszter nevezi ki.

Az igazgatóság saját kebeléből egy, vagy több ügyvezető igazgatót választ, akiket a pénzügyminiszter erősít meg állásukban.

A felügyelő bizottságban egy tagot a pénzügyminiszter nevez ki.

A megalakításkor csak a pénzügyminiszter által kinevezendő két és a többi alapító által megválasztandó négy igazgatósági állást töltik be; az igazgatóság többi hat tagját az első üzleti évet követő rendes évi közgyűlésen a belépett szövetkezetek választják meg.

A vidéken lévő, az O. K. H. kötelékébe tartozó szövetkezetekkel való érintkezés megkönnyítése céljából képviselőségeket állítanak fel.

F e l ü g y e l e t e t a kormány gyakorolja.

A pénzügyminiszter kormánybiztost nevez ki; a közgyűléseken és igazgatósági üléseken résztvesz a kormánybiztos és a törvénybe, vagy alapszabályokba ütköző határozatok ellen óvást emelhet és ezáltal az illető határozat végrehajtása a pénzügyminiszter határozatáig felfüggesztetik.

Az O. K. H. alapszabályai és azok minden módosítása a m. kir. pénzügyminiszter jóváhagyása alá terjesztendő, aki az igazságügy-, kereskedelem-, és földművelésügyi miniszterekkel egyetértve határoz és a kereskedelmi cégjegyzékbe is ezen jóváhagyás után történhetik a bejegyzés.

AZ O. K. H. KÖTVÉNYKIBOCSÁTÁSI JOGA.

Az O. K. H. kamatozó és törlesztés alá eső kötvényeket bocsáthat ki oly kölcsönkövetelésekre, melyekkel a kötelékébe tartozó szövetkezetek saját tagjaik irányában írásbeli kötelezvény alapján bírnak, s amelyek az O. K. H.-re az illető szövetkezet készfizetői jótállása mellett átruháztattak.

A kötvények névértékének összege a kötelékébe tartozó szövetkezetek által átruházott kölcsönkövetelések tőkeösszegét meg nem haladhatja.

A kötvények biztosítására biztosítéki alapot létesít az O. K. H. az alaptőkéből és egyéb vagyonából.

Az 1927:VIII tc. szerint a kibocsátott kötvényekből az O. K. H. külön csoportot alakíthat oly módon, hogy a kötvényeknek külön megjelöléssel meghatározott egyes csoportja, vagy sorozata javára elsőbbséget biztosít.

Az elsőbbség biztosításának hatálya az, hogy a jelzáloggal biztosított követelések, amelyek

alapján a külön megjelöléssel kibocsátott kötvényeket kibocsátották, elsősorban az illető külön csoportbeli kötvények összességének biztosítékául szolgálnak.

Az O. K. H. a külön csoportba tartozó kötvények külön-biztosítéki alapján köteles elkülönítve alakítani és kezelni.

A külön csoportba tartozó kötvények névértékének összege az elkülönített biztosítéki alap 20-szorosát nem haladhatja meg.

Ezeket a feltételeket az O. K. H. külföldi kölcsön felvételére irányuló tárgyalásai során a kölcsön nyújtására kész pénzcsoport kötötte ki.

ÁLLAMI KEDVEZMÉNYEK.

Az Országos Központi Hitelszövetkezet:

- 1) Fel van mentve a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok adója, az ezután kivethető törvényhatósági és községi adók, az utadó, ugyszintén a kereskedelmi és iparkamarai illeték alól.
- 2) Személyes bélyeg- és illetékmentességet élvez. Ez a mentesség azonban a váltókra és utalványokra nem terjed ki.

- 3) Üzletkörébe tartozó levelezései és egyéb postaküldeményei, valamint postautalványai portómentesek.
- 4) Illetékmentes a mezőgazdasági, vagy erdőgazdasági ingatlanok jelzálogi fedezetül lekötésével nyújtott kölcsönről az O.K.H. javára kiállított olyan kötelezvény, melynek alapján bekebelezett jelzálogjog az intézet meghatározott kötvényeinek biztosítására szolgáló külön fedezeti tömeg része.

Az illetékmentes kötelezvény alapján felvett kölcsön visszafizetésénél és kamatai megfizetésénél kiállított nyugta szintén illetékmentes.

++++

Az 1898:XXIII tc. rendelkezése szerint más célu gazdasági és ipari szövetkezetek is alakulhatnak és a pénzügyminiszter az ilyen szövetkezeteket az O. K. H. előterjesztésére az O. K. H. kötelékébe való felvételre engedélyt adhat.

Ezt a rendelkezést módosította az 1920:XXX tc. 2. §-a, melyszerint gazdasági és ipari hitelszövetkezetek csak az O. K. H. kötelékében és ennek közreműködésével alakulhatnak.

A SZÖVETKEZETI ESZME TERJESZTÉSE ÉS A SZÖVETKEZETI NEVELÉS.

Mint a szövetkezetek kialakulásának történeténél láttuk, az előkészítés az ismeretek hiánya miatt gyakran megakadt a szövetkezeti rendszer kiépítése, mint pl. a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete sem tudta kiépíteni előlegegyületének hálózatát, mert a talaj a nép lelkében nem volt előkészítve arra, hogy ezen intézmények üdvös voltát a saját érdekében belássa. Pedig minden intézmény csak akkor virágozhat, ha a társadalom lelkében él annak a tudata, hogy az általa támogatott intézmény valóban a közjóra irányul.

Az előlegegyületek megalakítása előtt is hiányzott az ügy társadalmi előkészítése és a sikertelenség oka az volt, hogy a falusi nép a maga konzervatív gondolkodásával nem fogta fel ez intézmények hasznosságát, jóllehet igen nagy szüksége volt

ilyen szervezetekre, hiszen éppen az ő érdekében akarták azokat létrehozni. Nagyon illett Raiffeisen mondás az akkori magyar viszonyokra: "A falusi lakosságnak számos vidéken feltűnően fokozódó elszegényedése hathatós segítséget követel meg. Tapasztalatszerűen ehhez kettő szükséges: pénz és tudás, hogy utóbbi segítségével az előbbit minél hamarabb lehessen felhasználni. A szükséges ismereteket meg lehet szerezni megfelelő oktatás segítségével, a szükségelt pénzt pedig csak szövetkezetek útján lehet előteremteni!"

Ha azt akarjuk, hogy a szövetkezetek a nép anyagi és erkölcsi támogatásában részesüljenek, elsősorban a falusi szövetkezők becsvágyát kell fokozni, hogy a nemzet gazdasági és hiteléletében résztvegyenek és megéreztetni a földmivelő néppel azt, hogy elsősorban az ő számára alakultak a hitelszövetkezetek. A propaganda nagyon jól érzékeltetheti a tömeg előtt a takarékoság fogalmát, az elérhető eredményt, az anyagi jólétet.

A szövetkezeti propaganda szolgálatába lehet állítani a sajtót, a filmet, melyeknek leginkább van hatása a tömegekre; összejövetelek és előadások útján ébren lehet tartani a szövetkezeti összetartás gondolatát. Az O. K. H. 1928. év őszén

indított egy nagyszabású propagandát és szép eredményeket is ért el a hitelszövetkezeti tábor tagjainak felvilágosítása terén.

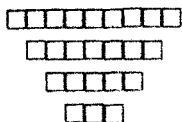
A szövetkezeti statisztikára is szükség van, bár ez nem annyira kifelé, mint inkább befelé nyújt közvetlen előnyt a helyzet megítélésének megkönnyítése útján, viszont kifelé az eredmények bizonyítékát nyújtja.

A szövetkezeti nevelés és továbbképzésnek feladata, hogy speciálisan szövetkezetiileg képzett szakemberek is bekerüljenek a szövetkezeti intézményekbe. A speciális szövetkezeti oktatást elősegíti a budapesti Műegyetem szövetkezeti tanszéke, de szükség volna nyári tanfolyamok létesítésére is.

Az O. K. H. az ellenőröket külön tanfolyamokon képezteti ki, mivel ezek tevékenységének rendkívüli fontossága van és ez megkívánja a szövetkezeti jognak és általában a szövetkezeti ügynek alapos ismeretét. Az ellenőröknek a vidéki szövetkezetek ellenőrzésén kívül, szövetkezetek alakítása, tanácsal való ellátása és irányítása is feladatát képezi.

A szövetkezeti intézmény sikereinek eredménye, hogy - Herbert Hoover, az Amerikai Egyesült Államok volt elnöke szerint - : "Ma minden gazdasági alakulat gyors ütemben halad a szövetkezeti for-

ma felé. A szövetkezeti mozgalom erős reményt nyújt arra, hogy ezen az uton el fogjuk érni az egyéniségek szabad kifejlődését, egyenlő esélyeket fogunk tudni mindenki részére biztosítani és tág teret nyújthatunk a nagyszabású kezdeményező erőknél. Emellett a minimumra fogjuk tudni csökkenteni azt a pazarlást, amely a termelés és árelosztás terén uralkodó végletekig kiélezett versenynek velejárója".

DEBRECENI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
1962/1963. évi évkönyv